O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
ABU RAYHON BERUNIY NOMIDAGI URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

“MINTAQANI BARQAROR VA KOMPLEKS RIVOJLANTIRISH ZAMONAVIY MUAMMOLARI”

mavzusidagi ilmiy-amaliy konfrensiya
materiallari to‘plami

11-12 sentabr

Сборник материалов научно-практической конференции на тему
«СОВРЕМЕННЫЕ ПРОБЛЕМЫ УСТОЙЧИВОГО И КОМПЛЕКСНОГО РАЗВИТИЯ РЕГИОНА»

11–12 сентября

Proceedings of the scientific and practical Conference on **“MODERN ISSUES OF SUSTAINABLE AND COMPREHENSIVE REGIONAL DEVELOPMENT”**

11–12 September

Urganch-2025

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ABU RAYHON BERUNIY NOMIDAGI URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

MINTAQANI BARQAROR VA KOMPLEKS RIVOJLANTIRISH ZAMONAVIY MUAMMOLARI

mavzusidagi ilmiy – amaliy konferensiya

MATERIALLARI

(2025 yil 11-12 sentyabr)

URGANCH-2025

Professor Baxtiyor Ruzmetov 75 yoshda.

Профессору Бахтиёру Рузметову 75 лет

Professor Baxtiyor Ruzmetov is 75 years old

UO‘K: 332.1(06)
KBK: 65.04ya43
M 52

Mintaqani barqaror va kompleks rivojlantirish zamonaviy muammolari mavzusidagi ilmiy – amaliy konferensiya materiallari [Matn] / mualliflar jamoasi. - Urganch: Khwarezm publication, 2025.- 517 b.

Abu Rayhon Beruniy nomidagi Urganch davlat universiteti, Ozarbayjon Western Caspian University, Barqaror rivojlanish markazi, TDIU huzuridagi ilmiy tadqiqot markazi, Termiz iqtisodiyot va servis universiteti, Ranch texnologiya universiteti hamkorligida o‘tkazildi. Mintaqaviy iqtisodiyotning zamonaviy muammolari, mintaqani kompleks rivojlantirish metodologik asoslari va ustuvor yo‘nalishlari, mintaqada barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish tamoyillari, mintaqa iqtisodiy tizimini modellashtirish, mintaqa raqobatbardoshliligini oshirish ustuvor yo‘nalishlari istiqbollariga oid ma’ruzalar muhokama qilinib, tavsiyalar ishlab chiqildi.

Konferensiya materiallari to‘plami iqtisodiyot sohasida faoliyat ko‘rsatayotgan, ilmiy tadqiqotlar olib borayotgan yosh olimlar, katta ilmiy xodim izlanuchilar, tayanch doktorantlar, mutaxassislar, mustaqil izlanuchi va magistrlar uchun mo‘ljallangan.

Конференция организована совместно с Ургенчским государственным университетом имени Абу Райҳона Беруний, Азербайджанским Western Caspian University, Центром устойчивого развития, Научно-исследовательским центром при ТДИУ, Термезским университетом экономики и сервиса и Университетом технологий Ranch. Были обсуждены доклады, посвящённые современным проблемам региональной экономики, методологическим основам и приоритетным направлениям комплексного развития региона, принципам достижения целей устойчивого развития в регионе, моделированию региональной экономической системы, перспективам повышения конкурентоспособности региона, и разработаны рекомендации.

Сборник материалов конференции предназначен для молодых учёных, ведущих научные исследования, старших научных сотрудников-исследователей, соискателей, докторантов, специалистов, независимых исследователей и магистрантов, работающих в сфере экономики.

The conference was organized jointly by Urgench State University named after Abu Rayhon Beruni, Azerbaijan Western Caspian University, the Center for Sustainable Development, the Scientific Research Center under TDIU, the Termez Institute of Economics and Service, and Ranch Technological University. Reports were discussed on modern problems of regional economics, methodological foundations and priority directions of comprehensive regional development, principles of achieving regional sustainable development goals, modeling of the regional economic system, and prospects for increasing regional competitiveness, and recommendations were developed.

The conference proceedings are intended for young researchers conducting scientific studies, senior research fellows, doctoral applicants, doctoral students, specialists, independent researchers, and master’s students working in the field of economics.

Mas’ul Muharrir:	Baxtiyor Ruzmetov
Tahrir hayati:	Xodjaniyozov S. U., Aimbetov N.Q., Mirzoyev N., Qadirov A.M., Usmonov M.Sh., Pardayev M.Q., Navro‘z-zoda B.N., Muxiddinov X.S., Abdullayev I.S., Atajanov J., Xudoyberganov D.T.
Texnik redaktor	Ruzmetov Sh. B., Baxtiyarov Sh.Sh.
Dizaynerlar	Mahmatrayimov Sh. Q., Babaxanov O. Y.
Taqrizchilar:	Qodirov A.M., iqtisod fanlari doktori, professor Xudoyberganov D.T., iqtisod fanlari doktori, professor

Abu Rayhon Beruniy nomidgi Urganch davlat universiteti ilmiy kengashi tomonidan (№2 bayonnoma 2025-yil 29-sentabr) chop etishga tavsiya etilgan. Maqolalar mualliflar tahririda bosilmoqda. Ularda keltirilgan raqamlar, faktlar, xulosa va tavsiyalarga mualliflar mas’ul.

ISBN: 978-9910-599-45-3 **©“Khwarezm publication” MChJ nashriyoti, 2025 y.**

© Mintaqani barqaror va kompleks rivojlantirish zamonaviy muammolari mavzusidagi xalqaro ilmiy – amaliy konferensiya materiallari

TABRIK SO‘ZLAR

И.Б. Табакман
доктор техн. наук, профессор

Чтобы мудро жизнь прожить, знать надобно немало
Омар Хаям

От всей души моя супруга Белла Михайловна, вся семья и я поздравляем вас с 75- летним юбилеем!

Дорогой наш бывший аспирант, профессор Бахтияр Рузметов!

Когда вы только начинали свой путь в аспирантуре, я был горд и уверен, что вы обладаете всеми необходимыми качествами, чтобы достичь больших высот. И, действительно, время показало, что вы не только талантливый исследователь, но и человек с невероятной целеустремленностью и трудолюбием.

За годы в аспирантуре и затем работы в Институте кибернетики Академии наук Узбекистана Бахтияр Рузметов был активно вовлечен в разработку методов оптимального планирования горного производства. Это была основа кандидатской диссертации.

Далее научная и научно-педагогическая деятельность Бахтияра Рузметова связана с проблемами региональной экономики. Здесь ему помогают большой интерес к разработке концепций эффективного социально-экономического развития Хорезмской области, энтузиазм и незаурядные организационные способности. Защищена докторская диссертация, опубликован ряд монографий и научных статей.

Ваши научные достижения и упорство в достижении целей всегда вдохновляли меня и других коллег. Вы продолжали развиваться, достигая новых вершин в своей профессиональной деятельности.

Моя семья очень часто вспоминает как мы вместе у нас дома в Ташкенте работали и вели интересные беседы. Бахтияр Рузметов, вы хороший друг нашей семьи, мы вас любим.

Желаем вам крепкого здоровья, неиссякаемой энергии и новых свершений! Пусть каждый день приносит радость и новые возможности. Пусть ваши идеи воплощаются в жизнь, а успех сопутствует во всех начинаниях.

С уважением и наилучшими пожеланиями,

Региональный менеджер Wenco International Mining Systems

И.Б. Табакман, доктор техн. наук, профессор

Натиг Мирзоев
Западно-Каспийском университет, Баку

ПОЗДРАВЛЕНИЯ!

Ассалам-алейкум, уважаемый ректор, участники мероприятия, друзья и мои дорогие ургенчане!

Я благодарен вам за приглашение в этот замечательный день. Хотя наши пути далеки, а в душе мы очень близки. Обнимаю каждого из вас из Азербайджана.

Бахтияр Рузметов — великий учёный и бескорыстный друг, которого я особенно уважаю. Кроме того, его знают и уважают в Азербайджане, особенно в Западно-Каспийском университете.

Он является членом Центра экономических исследований нашего университета. 4 ноября 2024 года он выступил с докладом в Отчете этого Центра.

Благодаря его усилиям в 2024 году был подписан Меморандум о взаимном сотрудничестве между нашими университетами.

В качестве подарка к его 75-летию он назначен заместителем главного редактора журнала Research Journal of Business in Emerging Economics, который был учреждён нашим университетом и вскоре будет индексироваться в SCOPUS-е.

Бахтияр Ака, С 75-летним юбилеем хочу вас поздравить — возрастом мудрости, ума и богатого познания. Эта дата достойна уважения. Ведь за эти годы приобретен огромный багаж мудрости, сделано немало добрых дел. Пусть каждый день оставляет тепло на душе и будет счастливым. Пусть забота близких и родных людей окрыляет и дарит новые силы и эмоции. Пусть на душе всегда будет спокойно и тепло, а разум остается таким же светлым и проницательным. И пусть станут Вашим девизом слова известной песни: «Нам года — не беда, коль душа молода». Вы являетесь примером для подражания для всех нас. Крепко обнимаю и целую ваши руки. Поздравляю, БРАТ!

MUNDARIJA:

YALPI MAJLIS MA'RUZALARI	
Пардаев М. Қ. Дунё аҳолиси кўпаймоқда, бунда Ўзбекистоннинг ўрни ва туризмга эҳтиёж ошиб бормоқда	**12**
Prof. Kadirov A.M., Prof. Deryugin P.P Barqaror hududiy rivojlanish strategiyasini shakllantirishning nazariy-metodologik asoslari	**15**
Рузметов Б., Бабаханов О. Современные проблемы устойчивого развития региона.	**17**
Navruz-zoda L.B. Mintaqada biznesni rivojlantirishda si texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari	**23**
Muxitdinov X.S., Shukurov I.A. Mintaqa turizm sohasining rivojlanishida ekonometrik modellashtirishning dolzarbligi va ustuvor yo'nalishlari	**26**
Doschanov T. D., Ro'zmetov B. Sh. Mintaqa iqtisodiyotini barqaror rivojlantirishda muzeylardan samarali foydalanish imkoniyatlari	**32**
Абдуллаев И.С. Минтақа иқтисодиётини барқарор ривожлантиришда инвестициялар салоҳиятини ошириш	**35**
Raximov A.N. Mintaqada sanoat tarmoqlarini barqaror rivojlantirishning global strategik yo'nalishlari	**39**
Xudayberganov D.T. Xizmatlar bozori kon'yunkturasini tartibga solish xususiyatlari	**45**
Matyoqubova D. O. Mıntaqanı kompleks rıvojlantırıshnıng metodologık asosları va ustuvor yo'nalıshları	**49**
1-SHO'BA. MINTAQAVIY IQTISODIYOTNING ZAMONAVIY MUAMMOLARI	
Проф. Рузметов Б. Приоритеты комплекснозначной экономики и устойчивое развитие региона.	**52**
Utemuratova G.X. Markaziy Osiyo mamlakatlari mintaqaviy iqtisodiyotining zamonaviy muammolari	**57**
Erkayeva G.P., Bozarov E.B. Ziyorat maskanlarini modernizatsiyalashda raqamli axborot tizimlarini qo`llash va xorij tajribasi	**61**
Abishov M.S., Jumanova V.A. Mintaqaviy iqtisodiy o'sishda iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik barqarorlik tajribalari	**64**
Xalimov J.Sh. Yetkazib berish xizmatlarini yuksaltirishga qaratilgan tizimli islohotlar	**67**
Navruz-zoda L.B. Mintaqada biznesni rivojlantirishda si texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari	**75**
Norqobilova F.A. Mintaqa xalq hunarmandchiligi texnologiyasini rivojlantirishda xorijiy davlatlar tajribasi va uni o'zbekistonda qo'llanilishi	**77**
Фарманов Ж. Асаларичиликда рақамли технологияларни трансфармация қилишни рағбатлантиришни қўллаб-қувватлаш йўллари	**81**
Dawletmuratov A.M. Kambag'allik muammosini bartaraf etish bo'yicha jahon tajribalari	**87**
G'afforov J.F., Muxitdinov X.S. Raqamli transformatsiya sharoitida ta'lim xizmatlari biznes jarayonlarini barqaror rivojlantirish va ularning hududiy raqobatbardoshlikka ta'siri	**91**
Xolmirzayev T.R. Raqamli innovatsiyalarni milliy iqtisodiyotga integratsiya qilishning moliyaviy asoslari	**95**
Bozorov S.S. Mintaqaning milliy turizm brendini shakllantirishda mehmonxonalarning o'rni	**100**
Davletov J.M. Paxta-to'qimachilik klasterlari tizimini rivojlantirish bo'yicha jahon tajribalari	**103**
Bozorov E.B. Ziyoratgohlarni raqamlashtirish orqali turizm salohiyatini ochib berish va rivojlantirish	**107**
Norov M.M. Mintaqa sanoatida raqamli xizmatlar bozorida eksport va import masalalarining istiqbollari	**110**

Otaxonova D.M. Savdo korxonalarida marketing faoliyatini amalga oshirish	**115**
Raimberdiyev S. O'zbekiston iqtisodiyotida elektron tijoratning o'rni	**118**
Qurbonova M. Qashqadaryo mintaqasida umumiy ovqatlanish xizmatlarining turizm rivojlanishiga ta'siri va mavjud muammolar	**123**
Rajabaliyeva I.A. Mintaqalarda raqamli iqtisodiyot sharoitida oziq-ovqat xavfsizligi: muammolar va yechimlar	**126**
Teshayev Z. Raqamli iqtisodiyot sharoitida yetkazib berish xizmatlarining rivojlantirishning konseptual yo'nalishlari	**130**
Nurmurodov Z.N. O'zbekiston Respublikasini raqamli iqtisodiyot sari qadamlar	**140**
Xudoyberganov Sh.R. O'zbekistonda ta'lim tizimini raqamlashtirish orqali barqarorligini taminlash omillari	**144**
Ermuminov E.E. Raqamli transformatsiya va mintaqaviy ishlab chiqarish samaradorligi	**148**
Ахмедов М. А. Минтақавий иқтисодиётни ривожлантиришда нодавлат олий таълим ташкилотларининг ўрни ва уни ривожлатиришнинг ташкилий-ҳуқуқий жиҳатлари	**153**
Маденова Э. Н. Привлечение молодежи к предпринимательству в зоне Приаралье: проблемы и перспективы.	**158**
Shodiyev A. A. Standartlashtirilgan hamda xaqqoniy yo'qotishlar miqdorlari o'rtasidagi tafovutlar hisobini takomillashtirish	**160**
Mangliyev B.T. Raqamli texnologiyalar sharoitida ta'lim menejmentini modernizatsiya qilishning ustuvor yo'nalishlari	**165**
Alimxanova D. A. O'zbekiston iqtisodiyotida agrar sektor, sanoat va xizmatlar sohalarining o'zaro integratsiyasi hamda investitsion salohiyatini oshirish yo'nalishlari	**167**
Sattarova D., Shakirova M. Mintaqada eksport salohiyatini yuksaltirish omillari	**171**
2-SHO'BA. MINTAQANI KOMPLEKS RIVOJLANTIRISH METODOLOGIK ASOSLARI VA USTUVOR YO'NALISHLARI	
Рузметов Б., Бахтияров Ш. Прикципы и методы оценки кластерного развития региона	**177**
Атажанов Ж. Роль инновационных технопарков в университетах в улучшении предиринимательской среды в регионах	**182**
Саидов С. Минтақада инвестиция салоҳиятини баҳолаш омиллари	**188**
Xasanova G.Dj. Mintaqani barqaror va kompleks rivojlantirishda ziyorat turizmini rivojlantirishni takomillashtirish yo'llari	**193**
Matjonov B.R. Qishloq xo'jaligida oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning me'yoriy-huquqiy va institutsional asoslari	**198**
Jurayev X.A. Iqtisodiyotni innovatsion rivojlantirishda soliq mexanizmining o'rni	**201**
Nazirov N.N. Theoretical and methodological foundations for ensuring sustainable regional development	**205**
Jumayeva Z.Q. Mintaqani kompleks rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlari	**209**
Avezov M.K. Hududlar iqtisodiyotini rivojlantirishda moliyaviy salohiyatning ahamiyati	**214**
Musurmonova M.O. Mintaqa rivojlanishini moliyaviy-iqtisodiy samaradorlikni oshirish orqali takomillashtirish	**217**
Абдалова З.Т. Некоторые методологические аспекты экономического районирования в период административных преобразований	**222**
Xudayarova M.Sh. Samarqand viloyati xizmat ko'rsatish sohasining asosiy ko'rsatkichlari tahlili	**226**
Турдиев У.Қ. Mintaqa iqtisodiyotini barqaror rivojlantirishning nazariy metodologiyasi	**230**
Ro'zmetov K. Mintaqada ijtimoiy ta'lim sohasini barqaror rivojlantirish holati tahlili	**234**

Baxtiyorova Sh. Raqamli texnologiyalar asosida sog‘liqni saqlash tizimini takomillashtirish omillari	**237**
Aslonova R. Qashqadaryo viloyatida maktabgacha ta’lim xizmatlarining rivojlanish tendensiyalari va hududiy xususiyatlari	**242**
Раҳмонов Р.Н. Минтақалар транспорт салоҳиятини ривожлантиришда илмий-назарий ёндашувлар: танланган халқаро манбалар таҳлили	**247**
Khidirov Kh.J. The role of industrial zones in the economic indicators of kashkadarya region and ongoing priority tasks	**251**
Axmatov A.O. Mamlakatimiz iqtisodiyotida tibbiy xizmatlarning o‘rni va ahamiyati	**254**
Mirzanov B. J. Mintaqani kompleks rivojlantirishda ekologik ko‘rsatkichlarni integratsiya qilish metodologiyasi	**256**
Seytimbetov K.S Xizmat kórsatish sohasida innovatsion faoliyatni davlat tomonidan qóllab-quvvatlash usullari va vositalari	**260**
Mirzayeva Sh. N. Xizmat ko‘satish sohasida xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirish	**264**
Назметдинова И. Ш. Влияние дифференциации пространственной организации производительных сил на экономическое развитие регионов Республики Узбекистан	**268**
Xakimova N. A. Uy xo‘jaliklari daromadlarining tarkibi va makroiqtisodiy holati indeksi	**274**
3-SHO‘BA. MINTAQADA BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISH TA’MOYILLARI	
Ruzmetov B., Ruzmetov Sh. Mintaqada barqaror rivojlanish maqsadlariga erishishda suv resurslarini saqlash va boshqarish omillari	**279**
Yangiboyev B.Y. Barqaror iqtisodiy rivojlanishga erishishda yashil iqtisodiyotdan foydalanishning ayrim jihatlari	**283**
Mahmatrayimov Sh.Q. O‘zbekistonda blimlar iqtisodiyotini boshqarish omillari	**287**
Нормаматов И.Б. Минтақавий иқтисодиётни барқарорлаштиришда чет эл сармоясини жалб қилиш имкониятлари	**295**
Aminova M.S., Salayeva L.U. Mintaqada B2B bozorini shakllantirish va uning samaradorligini oshirish	**299**
Bayjanov S.X., Abishov M.S. Mintaqada barqaror rivojlanish tamoyillarini amalga oshirishning iqtisodiy va ijtimoiy jihatlari: o‘zbekiston-qoraqalpog‘iston misolida	**302**
Ko‘palova R. X. Mintaqada eksport salahiyatini optimal rivojlantirish uslubiy asoslari	**306**
Jo‘rayev F.D., Doliyev Sh.Q. Qishloq xo‘jaligi tarmoqlarida elektr energiyasidan samarali foydalanish usullari	**311**
Abdiraimov Sh.D Yashil iqtisodiyot: tushunchasi, tamoyillari va global tajriba	**315**
Madjitova M. K. Kichik biznes subyektlarini kreditlashda raqamli bank xizmatlaridan foydalanish	**322**
Suyunova D.M. Ecotourism in the context of sustainable development: environmental protection, cultural preservation and community empowerment.	**327**
Xalimbetov F.B. Barqaror rivojlanish tamoyillari doirasida yashirin mehnat bozorini rasmiylashtirish masalalari	**331**
Nabiyev G‘.A. Mintaqa iqtisodiyotida sanoat tarmoqlarini barqaror iqtisodiy salohiyat va ishlab chiqarish samaradorligini oshirish usullari	**334**
Salayeva D.A. Savdo korxonalarida ijtimoiy tarmoqlar marketingdan foydalanish darajalarini baholash	**339**
Xakimova N.A. Uy xo‘jaliklari daromadlarining tarkibi va makroiqtisodiy holati indeksi	**343**
Musayev M.K. Mintaqada ziyorat turizmini barqaror rivojlantirish maqsadlariga erishish tamoyillari	**346**
Шукуров Д.М. Минтақаларни барқарор ривожлантиришда инвестицион жозибадорликни кучайтириш усуллари ва уни амалга ошириш механизмлари	**349**
Бўлтак Б.Б. Бизнес бошқаруви тизимини такомиллаштиришнинг назарий-методологик асослари	**354**

Хамиджонов Ш.Х. Минтақаларда саноат салоҳиятини ривожлантириш стратегияларининг назарий-методологик асослари	**356**
Amanbayev A. Qishloq xo‘jaligida suv resurslaridan samarali foydalanish asoslari va tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari	**359**
Yuldashbayev A. B. Barqaror rivojlanish maqsadlariga hududiy integratsiya orqali erishish tamoyillari	**362**
Xudoyberganov Sh. R. O’zbekistonda ta’lim tizimini raqamlashtirish orqali barqarorligini taminlash omillari	**364**
Раҳмонов Р. Минтақалар транспорт салоҳиятини ривожлантиришда илмий-назарий ёндашувлар: танланган халқаро манбалар таҳлили	**368**
Eshniyozov B. D. Umumiy ovqatlanish xizmatlari samaradorligini oshirish yo‘llari (samarqand viloyati misolida)	**374**
Xayitova F., Fozilova Sh. Zamonaviy globallashuv sharoitida hudud tashqi iqtisodiy aloqalarini rivojlanish tendensiyalari	**378**
Khidirov Kh.J. The role of the electrical engineering industry in the economy of kashkadarya region	**380**
4-SHO‘BA. MINTAQA IQTISODIY TIZIMINI MODELLASHTIRISH	
B. Ruzmetov Davletov J. Paxta-to‘qimachilik klasterlarida qo‘shilgan qiymat zanjiri xususiyatlari	**385**
Navruz-Zoda B.N., To’rayev Sh.H. Mintaqa to’qimachilik sanoati korxonalari eksport salohiyatini oshirishga ta’sir ko’rsatadigan omillar tahlili	**3389**
Muxitdinov Sh.X., Teshayev Z. Turizmda klaster modellarini baholash mezonlari asosida ularning klasterga moslik xususiyatlarini aniqlash	**392**
Shixiyev R.M. Qoraqalpog‘iston respublikasida qishloq xo‘jaligi mahsulotlarini prognozlash va modellashtirish	**398**
Ярматов Ш. Роль специализированных зон малого бизнеса в формировании устойчивого конкурентного потенциала региона	**404**
Turayev O.K. Mintaqada mehmonxonalar faoliyatini rivojlantirishning ilmiy-nazariy asoslari	**409**
Rahimov A.Z. Korxonalarni innovatsion rivojlantirishda imitatsion modellashtirish asosida taxlili	**412**
Ibodova D. Brend marketing konsepsiyasining turizm iqtisodiyotidagi ahamiyati dubay modeli va o‘zbekiston istiqbollari	**417**
Xamidov J.Sh. Xizmat ko‘rsatish sohalarida iqtisodiy samaradorlikni oshirishda ekonometrik modellashtirish va ichki auditning o‘zaro bog‘liqligi	**423**
Omonov S.O. Asosiy ishlab chiqarish faoliyatiga ta’sir etuvchi omillardan olingan iqtisodiy foyda va zararning ekonometrik tahlili	**427**
Еримбетова У. М. Научно-практический подход к созданию технического задания для мобильного приложения «Job Baraka»	**432**
Achilova F. K. Qashqadaryo viloyatida xizmatlar sohasining holati va mintaqaviy tahlili	**436**
Dots. Mamurov B., Fazliddinova Z. A. Ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishni hududlar kesimida prognozlashning uslubiy yondashuvlari	**438**
5-SHO‘BA. MINTAQA RAQOBATBARDOSHLILIGINI OSHIRISH USTUVOR YO‘NALISHLARI	
Проф. Рузметов Б. Методы линеаризации ограничений при решении задач оптимизации многоагрегатных комплексов	**443**
Yavmutov D.Sh. Mintaqa raqobatbardoshligining konseptual asoslari	**448**
Шадиева Г.М. Пути повышения конкурентоспособности регионов узбекистана: инвестиции, инновации и цифровая трансформация	**452**
Шадиева Г.М. Формирование конкурентных преимуществ регионов узбекистана: инвестиции, инновации, ребрендинг	**456**

Navruz-zoda Z.B. Turistik klasterlarni shakllantirishning hududiy jihatlari	**462**
Madjitova M. K. Kichik biznes subyektlarini qo‘llab quvvatlashda soliq imtiyozlarni qo‘llash	**464**
Umbarov D. Turizm xizmat ko‘rsatish tarmoqlarida klasterlash sharoitlari va rivojlanish imkoniyatlari	**470**
Toshev N.O. Mintaqada raqobatbardoshlikni oshirish istiqbollari	**473**
Ochilov V.Sh. Mintaqada qurilish korxonalari raqobatbardoshligini oshirish mexanizmlarining tasnifi	**476**
Farmonov D.P., Muxitdinov X.S. Raqobatli ta’lim jarayonida metakognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish hamda ularning tahlili	**481**
Kalbaev M. A. Agrar korxonalarda aylanma mablag‘lardan samarali foydalanish raqobatbardoshlik omili sifatida	**486**
Mirzayeva Sh. N. Xizmat ko’satish sohasida xotin-qizlar tadbirkorligini rivojlantirishda innovatsion yondashuv	**490**
Панжиева Н. Н. Инвестиционный потенциал и конкурентоспособность приграничных регионов.	**494**
Нуманова М. Урбанизация как фактор стимулирования занятости в регионах	**496**
Achildiyeva Z. E. Masofaviy bank xizmatlaridan foydalanuvchi korxonalar samaradorligini ekonometrik tahlili	**500**
Khidirov Kh.J. Indicators of the pharmaceutical industry in kashkadarya region	**504**
Eshimbetov U.X., Tulebayev S.S. Hozirgi islohatlar davrida qishloq xo‘jaligini barqaror va samarali rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish (qoraqalpog‘iston respublikasi)	**507**
Xamroyeva K.A. HR mexanizmlarini takomillashtirish orqali xizmatlar sektorining raqobatbardoshligini oshirishning yo‘llari	**525**
Sultonov Sh.A., Karshiyeva Ch.M. Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmatlar eksportini rivojlantirish tendensiyalarini takomillashtirish	**532**
Karshiyeva Ch.M. Xizmatlar eksporti raqobatbardoshligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning o‘rni va ahamiyati	**536**
Bahriddinova D.F. Turistik korxonalarda yoshlar talabiga mos xizmatlar sifatini oshirishda marketing innovatsiyalarining roli	**541**
Bahriddinova D.F. O‘zbekiston hududlarida yoshlar turizmini rivojlantirish orqali turistik korxonalar xizmat ko‘rsatish salohiyatidan samarali foydalanish imkoniyatlari	**545**

O‘ZBEKISTON HUDUDLARIDA YOSHLAR TURIZMINI RIVOJLANTIRISH ORQALI TURISTIK KORXONALAR XIZMAT KO‘RSATISH SALOHIYATIDAN SAMARALI FOYDALANISH IMKONIYATLARI

Bahriddinova Diyora Farhod qizi
O‘zbekiston Respublikasi, Samarqand iqtisodiyot va servis institutining (PhD) doktoranti
diyora.bahriddinova@gmail.com

Annotatsiya*. Mazkur tezisda O‘zbekiston hududlarida yoshlar turizmini rivojlantirish orqali turistik korxonalar xizmat ko‘rsatish salohiyatidan samarali foydalanish imkoniyatlari tadqiq etilgan. Hududlarning tabiiy, tarixiy-madaniy va rekreatsion resurslarini yoshlar turizmi talablariga mos ravishda rivojlantirish, turistik infratuzilmani takomillashtirish hamda xizmatlar diversifikatsiyasini kengaytirish masalalariga alohida e’tibor qaratilgan. Shuningdek, yoshlar turizmini rivojlantirishda raqamli texnologiyalar, innovatsion turistik mahsulotlar, hududiy marketing va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlaridan foydalanishning ahamiyati yoritilgan. Turistik korxonalarning mavjud xizmat ko‘rsatish imkoniyatlaridan samarali foydalanish, mavsumiylikni kamaytirish, yangi ish o‘rinlarini yaratish va hududlarning turistik jozibadorligini oshirish bo‘yicha ilmiy-amaliy takliflar ishlab chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *yoshlar turizmi, hududiy turizm, turistik korxonalar, xizmat ko‘rsatish salohiyati, turistik infratuzilma, hududiy resurslar, turistik mahsulot, innovatsion xizmatlar, raqamli texnologiyalar, turistik jozibadorlik, hududiy rivojlanish.*

Аннотация. *В данной тезисной работе исследуются возможности эффективного использования потенциала туристических предприятий посредством развития молодежного туризма в регионах Узбекистана. Особое внимание уделяется развитию природных, историко-культурных и рекреационных ресурсов регионов с учетом потребностей молодежи, совершенствованию туристической инфраструктуры и расширению диверсификации услуг. Также рассматривается значение цифровых технологий, инновационных туристических продуктов, регионального маркетинга и механизмов государственно-частного партнерства в развитии молодежного туризма. Разработаны научно-практические предложения по эффективному использованию сервисных возможностей туристических предприятий, снижению сезонности, созданию новых рабочих мест и повышению туристической привлекательности регионов.*

Ключевые слова*: молодежный туризм, региональный туризм, туристические предприятия, потенциал обслуживания, туристическая инфраструктура, региональные ресурсы, туристический продукт, инновационные услуги, цифровые технологии, туристическая привлекательность, региональное развитие.*

Annotation. *This thesis explores the opportunities for effectively utilizing the service capacity of tourism enterprises through the development of youth tourism in the regions of Uzbekistan. Particular attention is paid to developing the natural, historical, cultural, and recreational resources of the regions in accordance with young people's needs, improving tourism infrastructure, and diversifying tourism services. The study also highlights the importance of digital technologies, innovative tourism products, regional marketing, and public-private partnership mechanisms in promoting youth tourism. Furthermore, scientific and practical recommendations are proposed to improve the efficient use of tourism enterprises' service capacity, reduce seasonality, create new jobs, and enhance the tourism attractiveness of the regions.*

Keywords*: youth tourism, regional tourism, tourism enterprises, service capacity, tourism infrastructure, regional resources, tourism product, innovative services, digital technologies, tourism attractiveness, regional development.*

Kirish. Jahon iqtisodiyotida turizm sohasining jadal rivojlanishi, aholining sayohat

qilishga bo‘lgan ehtiyoji ortib borishi hamda turistik xizmatlar bozorida raqobatning kuchayishi hududlarning mavjud turistik salohiyatidan samarali foydalanishni dolzarb vazifalardan biriga aylantirmoqda. Ayniqsa, yoshlar turizmi turizm industriyasining istiqbolli yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, u yosh avlodning dunyoqarashini kengaytirish, tarixiy-madaniy merosni o‘rganish, yangi hududlar bilan tanishish va faol dam olish imkoniyatlarini yaratishda muhim ahamiyat kasb etadi. Shu bilan birga, yoshlar turizmi hududiy iqtisodiy faollikni oshirish, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish hamda turistik korxonalar faoliyatini kengaytirishga xizmat qiladi.

O‘zbekiston boy tarixiy-madaniy merosi, betakror tabiati, milliy urf-odatlari, me’moriy obidalari va turli xil rekreatsion resurslari bilan yoshlar turizmini rivojlantirish uchun katta imkoniyatlarga ega. Samarqand, Buxoro, Xiva, Shahrisabz kabi tarixiy shaharlar bilan bir qatorda, Zomin, Chortoq, Boysun, Nurota va boshqa hududlarda ham ekologik, ziyorat, etnografik, sarguzasht hamda gastronomik turizm yo‘nalishlarini rivojlantirish imkoniyatlari mavjud. Mazkur hududlarning turistik resurslarini yoshlar ehtiyojlariga mos ravishda turistik mahsulotga aylantirish orqali hududlarda xizmat ko‘rsatish ko‘lamini kengaytirish mumkin.

Bugungi kunda yoshlar turizmini rivojlantirish faqat tarixiy obidalarni tomosha qilish yoki an'anaviy sayohatlarni tashkil etish bilan cheklanib qolmasligi lozim. Zamonaviy yoshlar arzon va qulay transport xizmatlari, sifatli joylashtirish vositalari, interaktiv ekskursiyalar, ekologik sayohatlar, sport va sarguzasht turizmi, raqamli xizmatlar hamda individual sayohat dasturlariga yuqori qiziqish bildirmoqda. Shu sababli turistik korxonalar o‘z faoliyatini yoshlar talabiga moslashtirishi, yangi xizmat turlarini joriy etishi va hududiy turistik resurslardan foydalanish samaradorligini oshirishi zarur.

Turistik korxonalarning xizmat ko‘rsatish salohiyati ularning moddiy-texnik bazasi, malakali kadrlari, moliyaviy imkoniyatlari, innovatsion faoliyati, xizmatlar sifati va iste’molchilar talabini qondirish qobiliyati bilan belgilanadi. Ushbu salohiyatdan to‘liq foydalanish uchun hududlarda turistik infratuzilmani rivojlantirish, mehmonxona va joylashtirish vositalari faoliyatini takomillashtirish, transport-logistika xizmatlarini kengaytirish, mahalliy tadbirkorlarni turistik xizmatlar zanjiriga jalb etish muhim hisoblanadi.

Shuningdek, yoshlar turizmini rivojlantirish hududlarda turistik xizmatlarning mavsumiyligini kamaytirish, yil davomida turistlar oqimini shakllantirish, yangi tadbirkorlik subyektlarini tashkil etish va aholi bandligini ta’minlashga ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Xususan, oilaviy mehmon uylari, hostellar, mahalliy gidlik xizmatlari, hunarmandchilik markazlari, gastronomik obyektlar va transport xizmatlari yoshlar turizmini rivojlantirish jarayonida muhim iqtisodiy subyektlar sifatida namoyon bo‘ladi.

Mazkur masalaning dolzarbligi shundaki, O‘zbekiston hududlarida mavjud turistik imkoniyatlar va turistik korxonalarning xizmat ko‘rsatish salohiyati o‘rtasidagi iqtisodiy aloqalarni yanada takomillashtirish, yoshlar talabiga mos yangi turistik mahsulotlarni shakllantirish hamda hududiy turizmning raqobatbardoshligini oshirish zarurati mavjud. Shu nuqtayi nazardan, yoshlar turizmini rivojlantirish orqali turistik korxonalar xizmat ko‘rsatish salohiyatidan samarali foydalanish imkoniyatlarini aniqlash va amaliy mexanizmlarini takomillashtirish muhim ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Asosiy qism. O'zbekiston hududlari yoshlar turizmini rivojlantirish uchun ikki yirik resurs guruhiga ega. Tarixiy-madaniy salohiyat asosan Samarqand, Buxoro va Xorazm viloyatlarida, shuningdek Qashqadaryo (Shahrisabz) va Surxondaryo (Termiz)

hududlarida jamlangan bo'lib, bu yo'nalish ta'lim-sayohat (edu-tourism) va madaniy-ma'rifiy turlar uchun asos yaratadi. Tabiiy-rekreatsion salohiyat esa Toshkent viloyati (Chimyon-Chorvoq, Ugom-Chotqol), Jizzax (Zomin), Navoiy (Nurota tog'lari va Aydarko'l), Farg'ona vodiysi hamda Qoraqalpog'iston Respublikasi (Orolbo'yi hududi) hissasiga to'g'ri keladi va u sarguzasht, ekologik hamda faol dam olish turlarini tashkil etishga imkon beradi.

Mazkur salohiyatdan foydalanish uchun bozor talabi ham mavjud. Xalqaro ma'lumotlarga ko'ra, 15–29 yosh oralig'idagi sayyohlar global sayyohlar oqimining 20 foizdan ortig'ini tashkil etadi, global yoshlar turizmi bozorining hajmi esa 2025-yilda 387,5 milliard AQSH dollariga yetgan bo'lib, yillik o'rtacha 17,5 foizlik o'sish sur'ati prognoz qilinmoqda. O'zbekistonda 2025-yilda 11,7 million nafar xorijiy sayyoh qabul qilingan, turizm xizmatlari eksporti 4,8 milliard AQSH dollarini tashkil etgan, "O'zbekiston bo'ylab sayohat qil" dasturi doirasida esa 23,7 milliondan ortiq ichki sayohat amalga oshirilgan.

2025-yil yakunlariga ko'ra, mamlakatda 6 921 ta joylashtirish vositasi faoliyat ko'rsatmoqda va ulardagi umumiy o'rinlar soni qariyb 185,6 mingni tashkil etadi. Yil davomida 1 023 ta yangi joylashtirish vositasi ishga tushirilgan bo'lib, ularning 528 tasi oilaviy mehmon uylari, 298 tasi xostellar, 136 tasi mehmonxonalar hamda 61 tasi boshqa turdagi obyektlardir. Shunga ko'ra, yangi ishga tushirilgan obyektlarning 80,7 foizi aynan byudjet formatidagi — yoshlar segmentining to'lov qobiliyatiga mos keluvchi joylashtirish turlariga to'g'ri kelmoqda. Bu holat infratuzilmaning yoshlar turizmi talablariga obyektiv ravishda yaqinlashayotganini ko'rsatadi. Shuningdek, mamlakatda 4 406 ta turistik korxona va agentlik hamda 4 448 nafar litsenziyalangan gid-tarjimon faoliyat yuritmoqda, turistik qishloq va mahallalar soni esa 39 taga yetgan.

Hududiy kesimda tahlil qilinganda infratuzilmadan foydalanishning notekisligi aniqlanadi. Masalan, Samarqand viloyatida 2025-yilda 322 ta mehmonxona va shunga o'xshash obyekt faoliyat ko'rsatgan bo'lib, ularda 13,4 mingga yaqin o'rin mavjud va 679,2 ming nafar mehmon joylashtirilgan, hududga xorijiy fuqarolar tomonidan amalga oshirilgan turistik tashriflar soni 97,4 mingtani tashkil etib, 2024-yilga nisbatan 46,8 foizga oshgan. Shu bilan birga, viloyatda faoliyat yurituvchi 173 ta turistik firmaning 157 tasi, ya'ni 90,8 foizi Samarqand shahri hissasiga to'g'ri keladi, bu esa turistik faoliyatning viloyat markazida haddan tashqari jamlanganini va tuman miqyosidagi salohiyatdan yetarli foydalanilmayotganini ko'rsatadi. Umummilliy miqyosda esa bir nafar gid-tarjimonga o'rtacha 2,6 mingdan ortiq sayyoh to'g'ri kelmoqda, bu kadrlar taqchilligining miqdoriy ifodasidir. Bundan tashqari, turistik oqimning mavsumiy notekisligi joylashtirish vositalarining yillik bandlik darajasini pasaytirmoqda.

Birinchi yo'nalish — hamkorlik mexanizmlarini mustahkamlash. Turistik korxonalar, oliy ta'lim muassasalari, mahalliy hokimiyat organlari va transport tashkilotlarini hududiy turistik klaster doirasida birlashtirish resurslardan birgalikda foydalanish hamda yagona hududiy turistik mahsulot shakllantirish imkonini beradi. Ikkinchi yo'nalish — xizmatlar diversifikatsiyasi. Mavjud joylashtirish bazasiga ekomarshrutlar, agroturizm dasturlari, ta'lim-sayohat va tadbir turizmi (MICE) elementlarini qo'shish orqali mavsumiylik ta'sirini yumshatish hamda obyektlarning yillik bandligini oshirish mumkin. Uchinchi yo'nalish — kadrlar tayyorlash. 2025-yilda 1 048 nafar yangi gid-tarjimon tayyorlangan bo'lsa-da, mavjud yuklama darajasi ushbu yo'nalishda tayyorgarlik hajmini oshirish hamda mahalliy aholini xizmat ko'rsatish

standartlari va chet tillari bo'yicha o'qitish zarurligini ko'rsatadi.

Xulosa va takliflar. O'tkazilgan tahlil asosida quyidagi takliflar ishlab chiqildi. Birinchidan, har bir viloyatda yoshlar turizmi bo'yicha ixtisoslashgan hududiy klaster tashkil etib, unga turistik korxonalar, oliy ta'lim muassasalari va mahalliy hokimiyatni jalb qilish. Ikkinchidan, turistik faoliyatning viloyat markazlarida jamlanishini yumshatish maqsadida tuman miqyosidagi xostellar va oilaviy mehmon uylarini qo'llab-quvvatlovchi imtiyozli mikrokredit mexanizmini joriy etish. Uchinchidan, tarixiy-madaniy va tabiiy hududlarni bog'laydigan mintaqalararo marshrutlarni — masalan, Samarqand–Nurota–Aydarko'l yo'nalishi bo'yicha — ishlab chiqish va ularni raqamli platformalarda targ'ib qilish. To'rtinchidan, mavsumiylikni yumshatish uchun bahor va kuz oylariga mo'ljallangan yoshlar tadbirlari taqvimini shakllantirish. Beshinchidan, hududiy oliy ta'lim muassasalari negizida turizm sohasi uchun gid-tarjimonlar va xizmat ko'rsatish mutaxassislarini tayyorlash bo'yicha qisqa muddatli malaka kurslarini yo'lga qo'yish hamda talabalarni amaliyotga jalb qilish. Ushbu chora-tadbirlar hududlardagi mavjud turistik infratuzilmadan foydalanish darajasini oshirish va yoshlar turizmi salohiyatini iqtisodiy natijaga aylantirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasining 2019-yil 18-iyuldagi O‘RQ-549-sonli “Turizm to‘g‘risida”gi Qonuni.
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi PF-60-sonli “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan Yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi PF-158-sonli “O‘zbekiston – 2030” strategiyasi to‘g‘risida”gi Farmoni.
4. UN Tourism. International Tourism Highlights. Madrid: World Tourism Organization.
5. OECD. OECD Tourism Trends and Policies 2024. Paris: OECD Publishing, 2024.
6. Kotler P., Bowen J. T., Makens J. C., Baloglu S. Marketing for Hospitality and Tourism. 8th ed. Pearson, 2022.
7. Goeldner C. R., Ritchie J. R. B. Tourism: Principles, Practices, Philosophies. 12th ed. Wiley, 2012.
8. Buhalis D. Marketing the Competitive Destination of the Future. Tourism Management, 2000, Vol. 21, No. 1, pp. 97–116.
9. Richards G. Cultural Tourism: A Review of Recent Research and Trends. Journal of Hospitality and Tourism Management, 2018, Vol. 36, pp. 12–21.
10. UNWTO. Global Report on Adventure Tourism. Madrid: World Tourism Organization.
11. World Travel & Tourism Council (WTTC). Travel & Tourism Economic Impact Research. London: WTTC.
12. Sharpley R. Tourism, Tourists and Society. 4th ed. Routledge, 2018.

ABU RAYHON BERUNIY NOMIDAGI URGANCH DAVLAT UNIVERSITETI

MINTAQANI BARQAROR VA KOMPLEKS RIVOJLANTIRISH ZAMONAVIY MUAMMOLARI

mavzusidagi ilmiy – amaliy konferensiya

MATERIALLARI

(2025 yil 11-12 sentyabr)

Nash.lits. № 211573
Bosishga ruxsat etiladi: 21.10.2025
Bichimi 60 x 84 1/16. “Times New Roman”
garniturada raqmli bosma ustida chop etildi.
Shartli bosma tabog‘i 32,3. Adadi 100. Buyurtma № 30-10
Тел: (33) 701 12 00, (99) 564 63 20
“Khwarezm publication” MCHJ nashriyoti.
220502, Urganch t. Zargarlar mahallasi Marvarid ko‘chasi 8-yo‘lak 4-uy.
“Khwarezm travel” bosmaxonasida chop etildi.
Urganch t. Zargarlar mahallasi Marvarid ko‘chasi 8-yo‘lak 4-uy.